

DE ZEEVAARTSCHOOL TE OOSTENDE

In 1930 had in Antwerpen de wereldtentoonstelling voor Koloniën, Zeevaart en Vlaamse kunst plaats. De Stad Oostende was hierop vertegenwoordigd met een afzonderlijk paviljoen, ontworpen door de architect R. Grosemans. Het opmerkelijk gebouw was asymmetrisch van opbouw en de gevel was bezet met een witte bepleistering. Samen met de paviljoenen ontworpen door de Antwerpse architect Léon Stynen (Paviljoen voor Decoratieve Kunsten en Paviljoen Firma De Beukelaer), was het één van de meest moderne constructies van de tentoonstelling.

In ditzelfde jaar besliste het Ministerie van Transport twee architectuurwedstrijden uit te schrijven voor het bouwen van twee zeevaartscholen, respectievelijk te Antwerpen en te Oostende. De architect Josse van Krieking won de wedstrijd voor het gebouw te Antwerpen terwijl architect Pierre Verbruggen laureaat werd met zijn ontwerp voor Oostende.

Deze wedstrijd voor een nieuwe Oostendse Zeevaartschool kreeg veel belangstelling vanwege de architecten. Onder de deelnemers bevond zich ook de Antwerpse architect Léon Stynen (ontwerper van het kursaal van Oostende na W.O.II). Zijn voorstel was een bijna geheel transparant gebouw, waarin men duidelijk de invloed kan weervinden van de Van Nelle fabriek te Rotterdam, ontworpen door de architecten Bünkman en Van de Vlugt. Zijn ontwerp werd niet weerhouden bij de eerste ronde van de jury ; de voorstellen van de architecten Damman, Duym, Van Nueten en Verbruggen daarentegen kwamen in aanmerking voor de eerste plaats. Na een tweede proef besliste de jury de eerste prijs met uitvoering toe te kennen aan architect Pierre Verbruggen, lid van de S.C.A.B. (Société Centrale d'Architecture de Belgique).

De stijl van het gebouw kan gerekend worden tot de "Nieuwe Zakelijkheid", een stijlrichting die vooral

gedurende de eerste decennia van de 20ste eeuw succes kende. De stijlbenaming "Nieuwe Zakelijkheid" is een vertaling van het Duitse "Neue Sachlichkeit", voor het eerst in 1923 gebruikt door de Hr. G.F. Hartlaub, directeur van het museum te Mannheim. Hiermee wilde hij het streven aanduiden van een aantal schilders naar een volkomen objectief en statisch realisme, zonder enig spoor van idealisme of sentiment. Deze kunstrichting komt ook in de architectuur voor. De architecten van de "Nieuwe Zakelijkheid" wijzen iedere artistieke vooropstelling bij het ontwerpen van een gebouw af, om alleen aandacht te besteden aan de functie van het gebouw. Volgens hen is het doelmatige op zichzelf mooi. Iedere versiering wordt derhalve afgewezen. Deze stijlstroming binnen de architectuur kent vanaf de jaren '30 een verstarring en evolueerde onder invloed van architect G.T. Rietveld tot functionalisme.

Op 23 mei 1931 wordt officieel de eerste steen gelegd van deze nieuwe Staatsmarineschool door de heer M. Lippens, de toenmalige Minister van Verkeerswezen.

Het algemeen volume van het gebouw wordt gekenmerkt door een asymmetrisch concept. De gevel aan de inkomzijde bezit wel een zekere dualiteit. Het verticaal bouwvolume aan de linkerzijde komt visueel over als een verbindingselement tussen de verschillende niveau's. Wanneer men de verschillende functies gaat analyseren komt men tot de vaststelling dat het hier niet gaat om een trapconstructie, maar om een louter plastisch element in de gevelopbouw. De trap daarentegen is gelegen recht tegenover de inkomdeur. Wanneer men de oorspronkelijke inwendige structuur van het gebouw gaat bekijken stelt men vast dat er twee hoofdelementen waren : het onderwijs en het verblijf van de studenten. Op het grondniveau (totale oppervlakte 922 m²) had men 4 klassen voor elk dertig leerlingen. Deze lokalen geven aan de ene kant uit op een gang, aan de andere zijde op een groot terras. Dit liet toe de lessen te geven in open lucht.

Op dit niveau had men nog de technische ruimtes, de keuken en de eetplaats voor het internaat. De toegang tot het gebouw gebeurde op het niveau van de weg bij middel van een passerelle. Naast de inkomdeur had men een lokaal, voor de administratie en de centrale trapruimte, alsook een bibliotheek, een lerarenzaal en een gedeelte van het internaat. Tevens voorzag de architect een uitbreidingsmogelijkheid van 3 klaslokalen op dit niveau. Het eerste verdiep bevatte drie slaapzalen met de daarbij horende sanitaire voorzieningen. Op het dakverdiep bevond zich een ziekenzaal en een ruim terras.

Tegenwoordig wordt ook de eerste verdieping volledig gebruikt voor lesonderricht. Trouwens sinds september 1988 huurt de Hogere Radionavigatieschool van Elsene een aantal lokalen van de Hogere Zeevaartschool waar de marconisten in spe hun opleiding krijgen. Het internaat verhuisde naar een volledige nieuwbouw, daterend van omstreeks 1978. Het bevindt zich rechts van de eigenlijke school en is opgetrokken in een stijl die in zekere mate deze van de school benadert.

De Zeevaartschool is opgetrokken in gele bakstenen, waarbij het voegwerk zeer belangrijk is. De horizontale voeg werd diep aangebracht met grijze cement, terwijl de verticale voeg met geel gekleurd cement werd opgevuld. Deze verticale voeg lag daarbij nog in hetzelfde vlak als de baksteen, waardoor men een geaccentueerde horizontale gevel bekwam. Deze manier van voegen kwam uit Nederland en werd op het einde van de jaren twintig en in de jaren dertig in Vlaanderen zeer veel toegepast.

Architect Verbruggen kende zeer goed de architectuurrealisaties van onze Noorderburen, vooral het werk van de Hilversumse bouwmeester W.M. Dudok. In Nederland kreeg deze manier van voegen zelfs de naam van "Dudokvoeg".

In 1933 kreeg architect P. Verbruggen voor deze zeevaartschool de jaarlijkse fel begeerde architectuurprijs Van de Ven.

De jury van dat jaar bestond uit de architecten Blockx, Bourgoies (ontwerper van het stadhuis van Oostende na W.O.II), Carpet, DeLigne, Haché, Moutschem en Leclercq. Later kreeg de Zeevaartschool nog een uitbreiding aan de linkerzijde, waardoor de gezochte asymmetrie verloren is gegaan. Wel kan men vaststellen dat men dezelfde bouwmaterialen en vensteropeningen heeft overgenomen waardoor men toch van een eenheid kan spreken. Samen met woning Depuydt van de architect J. De Bruyker is deze school beslist het beste wat men bouwde te Oostende in de jaren dertig.

Vincent DUFLOU
Gids "Lange Nelle"

BRONNEN

DUBOIS Marc, De Zeevaartschool te Oostende, in De Plate, 1981, P. 24/127 - 26/129.
Grote Nederlandse Larousse Encyclopedie, deel 17, Hasselt, 1977.
Grote Winkler Prins Encyclopedie, deel 16, Amsterdam/Brussel, 1982.
Mondelinge informatie van de schooldirectie.

